

Українське козацтво у битвах і походах

Історія України 5 клас
Підготувала Мішина О.А.

Завдання уроку:

- **Познайомити учнів з виникнення українського козацтва та його боротьбою проти Речі Посполитої;**
- **Показати роль Б.Хмельницького у боротьбі українського народу проти Речі Посполитої;**
- **Формувати в учнів вміння показувати на карті події Національно – визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої; використовувати писемні історичні джерела для складання розповідей про життя козаків на Запорозькій Січі; складати план до тексту підручника у формі запитань; висловлювати ставлення про історичні події, явища та діячів, що пропонуються для вивчення на уроці.**
- **Виховувати в учнів повагу до історичних діячів, які боролися за незалежність України.**

Учні мають навчитися:

- Пояснювати і застосовувати у власних висловлюваннях поняття «козак», «запорожець», «Запорізька Січ», «республіка», «Національно – визвольна війна», «Військо Запорізьке»;
- Називати і характеризувати, використовуючи писемні історичні джерела гетьмана Війська Запорізького Богдана Хмельницького;
- Показувати на карті події Національно – визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої;
- Використовувати писемні історичні джерела для складання розповідей про життя козаків на Запорозькій Січі;
- Складати план до тексту підручника у формі запитань;
- Висловлювати ставлення про історичні події, явища та діячів, що пропонуються для вивчення на уроці.

План уроку

- Хто такі козаки?
- Чому в середині 17 століття розгорілася Національно – визвольна війна?
- Хто її очолив?
- Чому Національно – визвольну війну під проводом Б. Хмельницького вважають найвизначнішою подією козацької доби?

Опорні поняття і дати уроку

- Опорні поняття:
  - Козак;
  - Запорожець;
  - Запорізька Січ;
  - Республіка;
  - Національно – визвольна війна;
  - Військо Запорізьке;
  - Гетьманщина;
  - Клейноди.
- Опорні дати:
  - 1489р. – перша писемна згадка про козаків;
  - 1648-1657рр. – національно – визвольна війна українського народу проти Речі Посполитої;

**Микола
Самокиш**

«Бій Максима Кривоноса з Яремою Вишневецьким», 1934р.

- 1. Хто, на вашу думку, зображений на картині художника М.Самокиша?**
- 2. Чому М.Самокиш присвятив свою роботу козацькій добі?**
- 3. Що треба було знати художнику, щоб створити таку картину?**
- 4. Звідки М.Самокиш міг про це дізнатися?**

Актуалізація опорних знань

- Хто такі козаки?
- Коли на території України з»
являється така група населення як
козаки?

 Кордон Речі Посполитої на 1569 р.
 Землі, передані у 1569 р. від Великого князівства Литовського до Польського королівства
ВОЛИНЬ Українські землі

Дмитро Вишневецький.

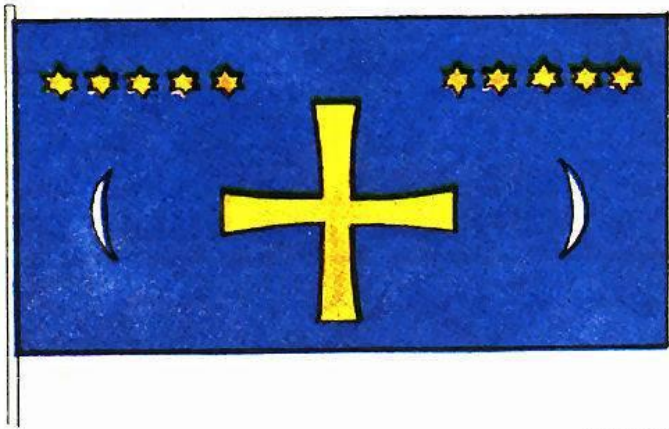
- ❖ Назва «Запорозька» виникла від того, що козацька фортецю знаходилася на р.Дніпро за порогами.
- ❖ Назва «Січ» походить від того, що козацькі фортецю будувалися із січених дерев»яних колод – січі.
- ❖ Засновник першої Хортицької Січі – Дмитро – Байда Вишневецький.
- ❖ Основні питання життя козаків розглядалися на радах.
- ❖ На Запоріжжі існувала козацька республіка.
- ❖ Козаки обирали козацьку старшину.

Робота з літературним джерелом

Козаки голосували.
Шапки догори кидали.
Кошового обирали
Мудрого і сильного.
Козаченька вільного.
Шапки високо летять,
Хлопці голосно галдять.
Ну, а ми галдіть не будем.
Все, що знаєм, не забудем.

- Яким чином відбувались вибори кошового на Січі.

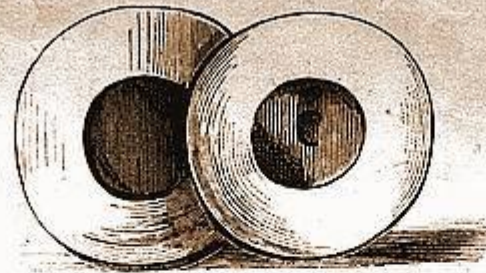

Клейноди – символи козацької влади

Козацький прапор

Бунчук

Печатка

Булав

Литаври

- Опрацювати пункт 2 § 14 підручника і визначте:
1. Які причини Національно – визвольної війни українського народу в середині 17 століття?
  2. Коли почалася Національно – визвольна війна українського народу проти Польщі?

ВІСНА
ЗАХ. БУГ
ПРИП'ЯТЬ
ДНІПРО
ДЕСНА
ВОРСЛА
ЖОВТІ ВОДИ
ПІВД. БУГ
ДНІСТЕР
ПРУТ

ВАРШАВА
ДОРОГИЧИН
БЕРЕСТЯ
ПІНСЬК
ХОЛМ
ЛЮБЛІН
ЗАМОСТЬЯ 1648
ЛВІВ 1648
ПЕРЕМИШЛЬ
МУКАЧЕВО
ЛУЦЬК
БЕРЕСТЕЧКО 1649
ЗБОРІВ
ЗБАРАЖ 1648
ЗБАРАЖ 1649
ПІЛЯВЦІ
КАМ'ЯНЕЦЬ 1651
ЖИТОМИР
КИЇВ
ПАВОЛОЧ
БІЛА ЦЕРКВА
ВІННИЦЯ
БРАЦЛАВ
БАТІГ 1652
ОЧАКІВ
АКЕРМАН

СТАРОДУБ
ЧЕРНІГІВ
НІЖИН
ПРИЛУКИ
ПЕРЕЯСЛАВ
КАНІВ
КОРСУНЬ 1648
ВІННИЦЯ
УМАНЬ
БІЛА ЦЕРКВА
ЧЕРКАСИ
ЧИГИРИН
ПЕРЕКІП

ПУТИВЛЬ
БЕЛГОРОД
СЛОБОЖАНЩИНА
ХАРКІВ
МИРГОРОД
ПОЛТАВА
КОДАК
СІЧ
О. ХОРТИЦЯ

МОСКОВСЬКЕ ЦАРСТВО
ОСМАНСЬКА ІМПЕРІЯ
КРИМСЬКЕ ХАНСТВО (залежне від Османської імперії)
КНЯЗІВСТВО ТРАНСІЛЬВАНІЯ (залежне від Османської імперії)
КНЯЗІВСТВО МОЛДАВІЯ (залежне від Османської імперії)
АЗОВСЬКЕ МОРЕ
ЧОРНЕ МОРЕ

РІЧ П О С П О Л И Т О
У К Р А І Н А
З А П О Р О Ж Ж Я

Ян-Казимир

Опрацювати текст підручника (с.116 – 118) та складіть план у формі запитань.

ПЛАН.

1. Де відбулася перша битва Національно – визвольної війни?
2. Як називалася новоутворена козацька держава?
3. Як управлялася козацька держава?
4. На які адміністративні одиниці поділялося Військо Запорізьке?
5. Як припинила своє існування козацька держава?

Виберіть речення, у яких ідеться про Б. Хмельницького.

- 1. Підняв повстання на турецькій галері, оспіване у народній думі.**
- 2. У 1648р. очолив Національно – визвольну війну.**
- 3. Спорудив на Дніпрі фортецю – першу Запорізьку Січ.**
- 4. Його діяльність протягом першого року війни сприяла утворенню Української козацької держави.**
- 5. Був керівником козацької держави – гетьманом, маючи найвищу владу в ній.**
- 6. Будував Кодацьку фортецю, був автором книжки «Опис України».**
- 7. Автор літопису, у якому оповів про найважливіші події з історії Національно – визвольної війни.**

ВІЛЬНА ЛЮДИНА

ВОЇН

КОЗАК ?

СІЧОВИК

ОБОРОНЕЦЬ

Закріплення

- Чому Запорізьку Січ називають козацькою республікою?
- Як називалася козацька держава?
- Хто став засновником козацької держави?

Домашнє завдання

- **Опрацювати § 14**
- **Виконати письмово завдання 2, 4 (с.99)**